8120

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝
Շրջակա միջավայրի նախարար
Հ. Սիմիդյան

«19» 05 2022թ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ 0056-22

Ձեռնարկողը՝ ***«Բարոյան Եղբայրներ» ՍՊԸ***
Ք. Երևան, Մառի փ.5,9

Գործունեությունը՝ ***Սևոյիձորի բազալտների հանքավայրի արդյունահանման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն***
Գեղարքունիքի մարզ

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի տնօրենի պարտականությունները կատարող՝ Խ. Մարտիրոսյան

Առդիր եզրակացությունը՝ 6 թերթ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

թիվ ԲՓ 0056-22

«19» 05 2022թ.

Սևոյիձորի բազալտների հանքավայրի արդյունահանման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն

Ներածական մաս.

Պատվիրատու՝	«Բարոյան Եղբայրներ» ՍՊԸ
Ներկայացված նյութեր՝	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն և կից փաստաթղթեր
Գործունեության կատեգորիա՝	«Ա»
Տեղադրման վայրը՝	Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի համայնք, Զոլաքար բնակավայր

Նախատեսվող Սևոյիձորի բազալտների հանքավայրը գտնվում է Գեղարքունիքի մարզի Մարտունու ենթաշրջանի, Զոլաքար վարչական շրջանում, Վարդենիսի լեռնաշղթայի հյուսիսային լանջերին:

Հանքավայրը գտնվում է Սևանա լճից 5.7կմ հեռավորության վրա, Աստղաձոր գյուղից 2.7 կմ, իսկ Զոլաքար գյուղից 2.0 կմ հարավ-արևելք: Մոտակա բնակավայրերն են Աստղաձոր, Զոլաքար, Վարդենիկ, Վաղաշեն, Գեղհովիտ գյուղերը և Մարտունի քաղաքը: Սևոյիձորի հանքավայրի տարածքը տեղակայված է 2164-2215մ բացարձակ բարձրությունների վրա:

Օգտակար հանածոների արդյունահանման համար նախատեսված տարածքի հողերի տիպը գետահովտամարգագետնային է, նպատակային նշանակությունը գյուղատնտեսական է, իսկ գործառնական նշանակությունը՝ այլ հողեր: «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 4-րդ մասի, 2-րդ կետի գ. ենթակետի համաձայն նախատեսվող գործունեությունը հանդիսանում է Ա կատեգորիայի գործունեության տեսակ:

Նկարագրական մաս. Համաձայն հաշվետվության տեղամասը գտնվում է տափաստանային միջին լեռնային լանշաֆտային գոտում: Հանքավայրը իրենից ներկայացնում է քարքարոտ, գյուղատնտեսական նպատակների համար ոչ պիտանի տարածք: Հանքավայրի տարածքը զուրկ է անտառային ծածկից:

Տարածքի կլիման բնութագրվում է ցուրտ ձմեռով և մեղմ, զով, քամոտ ամառով: Օդի հարաբերական խոնավությունը 45-60% է, քամու տարեկան միջին արագությունը՝ 3.0-7.0մ/վրկ:

Համաձայն հաշվետվության դիտարկվող տարածքում ստորերկրյա ջրերը բացակայում են, կապված հանքավայր կազմող բազալտների ջրաթափանցելիությամբ:

02543163 ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ ЗАКЛЮЧЕНИЕ ЭКСПЕРТИЗЫ COMMISSION OF EXPERTS

Ջրերի հոսքը բացահանքի տարածք պայմանավորված է մթնոլորտային տեղումներով, որոնց տարեկան միջին քանակը կազմում է 492մմ:

Տարածաշրջանի ջրագրական հիմնական միավորը Սևանա լիճն է: Շրջանի տարածքով հոսում են Արգիճի, Մարտունի, Վարդենիկ, Զոլաքար գետերը:

Համաձայն հետազոտության բուն հանքավայրի տարածքում ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներ և կենդանատեսակներ, հազվագյուտ, վտանգված էկոհամակարգեր, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ չկան:

Համաձայն ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի կարծիքի, տարածքում պատմական և հնագիտական հուշարձանները բացակայում են:

Տվյալ տարածաշրջանը ենթարկված է անտրոպոգեն ազդեցության, նախագծվող բացահանքի 5.8հա մակերեսից շուրջ 0.63 հա-ի վրա նախկինում իրականացվել են արդյունահանման աշխատանքներ:

Գեղարքունիքի մարզի Սևոյիձորի բազալտների հանքավայրի հաշվեկշռային պաշարները հաստատվել են ՀՀ ԷԲՊՆ աշխատակազմի ՕՀՊԳ-ի կողմից 2011թ-ի հունիսի 3-ին թիվ 298 որոշմամբ B կարգով 1004.1հազ.մ^3 ընդհանուր ծավալով, որպես հումք բլոկների արտադրության համար: Բլոկների ելքը ընդունվել է 39%:

Բացահանքի կոորդինատական համակարգը ներկայացված է ARM WGS 84-ով, անկյունային կետերի կոորդինատներն են.

1. 8533161.565, 4440872.984
2. 8533107.954, 4440995.686
3. 8533173.316, 4441071.961
4. 8533237.399, 4441092.979
5. 8533388.399, 4441143.979
6. 8533435.838, 4440913.877
7. 8533331.761, 4440881.457
8. 8533312.619, 4440923.836

S=5.8հա

Նախագծով նախատեսվում է.

- Հանքային դաշտի տարածքի մշակում բաց լեռնային աշխատանքների եղանակով, բլոկների արտադրության նպատակով:
- Արդյունահանված բազալտե բլոկների 20% իրացում տեղում սպառողի տրանսպորտով, մնացածը տեղափոխվելու է գոյություն ունեցող քարամշակման արտադրամաս, որը գտնվում է բացահանքից 1.6կմ հեռավորության վրա:
- Մակաբացման ապարների պահեստավորում բացահանքի տարածքից դուրս, ժամանակավոր արտաքին լցակույտերում: Շահագործման աշխատանքներին զուգահեռ, երբ բացահանքի մշակված տարածքներում կառաջանան համապատասխան տարածքներ, կիրականացվի ներքին լցակույտառաջացում, 11-րդ տարուց սկսած, դեպի բացահանքի մշակված տարածքներ են տեղափոխվելու նաև արտաքին լցակույտի ապարները:
- Արտադրական թափոնների տեղափոխվում և տեղադրվում բացահանքի տարածքից դուրս գտնվող ժամանակավոր պահեստարանում, որտեղից իրացվելու է սպառողի տրանսպորտով:
- Բացահանքի մշակված տարածության լեռնատեխնիկական ռեկուլտիվացիայի իրականացում:

Բացահանքային դաշտի օտարման տարածքը կազմում է՝ 5.8հա,

Մարվող պաշարների ծավալը՝ 876.7հազ.մ^3,

Արդյունահանվող պաշարների ծավալը՝ 792.5հազ.մ^3,

Հանքավայրի մշակումը նախատեսվում է իրականացնել ընդերկայնական միակողմանի խորացման համակարգով, մակաբացման ապարները դեպի արտաքին ժամանակավոր լցակույտ տեղափոխմամբ:

Համաձայն գնահատման հաշվետվության նախատեսվող բացահանքը վերջնական դիրքում ունենալու է հետևյալ պարամետրերը՝

- առավելագույն երկարությունը - 295.0մ,
- առավելագույն լայնությունը - 235.0մ,
- մշակման միջին խորությունը - 15.08մ,
- բացահանքային դաշտի օտարման տարածքը – 58138մ^2:
- բազալտների մարվող պաշարը – 876.7հազ.մ^3,
- բազալտների արդյունահանվող ծավալը – 792.5հազ.մ^3,
- մակաբացման ապարների ծավալը – 77.3հազ.մ^3,
- մակաբացման միջին գործակիցը – 0.08մ^3:

Բացահանքի ծառայման ժամկետը կազմում է 20 տարի:

Բացահանքի տարեկան արտադրողականությունն ըստ բազալտի մարվող զանգվածի կազմում է՝ 43835մ^3: Հաշվի առելով նախագծային կորուստները, բացահանքի տարեկան արտադրողականությունն ըստ բազալտի արդյունահանվող զանգվածի կկազմի՝ 39627մ^3:

Հանքավայրի արդյունահանման ժամանակ՝ պայմանավորված հանքավայրի լեռնատեխնիկական և շրջակա միջավայրի պայմաններով, առաջանալու են օգտակար հանածոյի 84165մ^3 (9.6%) ընդհանուր ծավալով կորուստներ:

Համաձայն նախագծի նախատեսվում են կատարել հետևյալ լեռնակապիտալ աշխատանքները ՝

- դեպի 2209մ նիշ ունեցող հորիզոն բացահանքի հյուսիս-արևմտյան մասից /Զոլաքար գյուղից/ մոտեցող՝ գործող ճանապարհի կարգաբերում 1600մ,
- տեխնիկական ճանապարհների կարգաբերում՝ միջինը 200մ,
- արտադրական թափոնների ժամանակավոր պահեստարանի ստեղծում 0.3հա,
- արտադրական հրապարակի ստեղծում 0.2հա,
- լցակույտային հրապարակի նախապատրաստում 0.5հա,
- թեք կիսախրամի անցում,
- մակաբացման ապարների հեռացում 966.25մ^3:

Արտադրական թափոնների ժամանակավոր պահեստարանը և արտաքին ժամանակավոր լցակույտային հրապարակը կազմակերպվելու է բացահանքի արևմտյան հատվածում, եզրագծից դուրս, իսկ արտադրական հրապարակը կազմակերպվելու է բացահանքի հյուսիս-արևմտյան հատվածում:

Նախագծվող բացահանքի բացումը ելնելով ռելիեֆային պայմաններից կատարվելու է հանքավայրի հյուսիսային մասից մոտեցող հողածածկ ավտոճանապարհից կտրող ներքին թեք կիսախրամի անցումով: Կիսախրամի լայնությունը հիմքի մասում ընդունված է 6.0-7.0մ:

Համաձայն նախագծի մակաբացման ապարները կուտակվելու են հանքաստիճանից 15-20մ հեռավորության վրա: Շահագործման 1-10 տարիներին մակաբացման ապարները տեղափոխվելու են մինչև 0.2կմ դեպի բացահանքի արևմտյան մասում ձևավորվող ժամանակավոր արտաքին լցակույտ, որի զբաղեցրած տարածքը 10-րդ տարվա ավարտին կկազմի 0.5հա, ընդանուր ծավալը կկազմի 42.51հազ.մ^3, լցակույտի միջին բարձրությունը՝ 7.5մ, շեպի թեքման անկյունը՝ 30-350^0:

Լցակույտային ապարները շահագործման 1-10 տարիներին՝ մակաբացման ապարները 38.65հազ.մ³ x 1.1 = 42.51հազ.մ³ ծավալներով, այդ թվում հողաբուսական շերտը՝ 1131մ³ ծավալով, արտադրական թափոնները՝ 483450մ³ x 1.3 = 628.485մ³ ծավալներով, նախատեսվում է պահեստավորել արտաքին լցակույտերում, տեղադրված բացահանքի եզրագծից դուրս: Բացահանքի եզրագծում առկա հողաբուսական շերտը 22674մ³ ծավալով, շահագործման տարիներին նույնպես տեղափոխվելու է դեպի արտաքին լցակույտ, և առանձին պահպանվելու է ՀՀ կառավարության որոշումների պահանջներին համապատասխան:

Օգտակար հանածոների արդյունահանված տարածքի, արդյունահանման ընթացքում առաջացած արտադրական լցակույտերի տեղադիրքի և դրանց հարակից համայնքների բնակչության անվտանգության ու առողջության ապահովման նպատակով մշտադիտարկումների իրականացման համար նախատեսվել է տարեկան 300 հազար ՀՀ դրամ:

Բացահանքի շահագործման ավարտից հետո իրականացվելու է խախտված հողատարածքների լեռնատեխնիկական վերականգնում՝ տեխնիկական և կենսաբանական ռեկուլտիվացիա: Լեռնատեխնիկական վերականգնման ընդհանուր մակերեսը կազմելու է 7հա: Խախտված հողատարածքների վերականգնման համար նախատեսվում է 3590.5 հազար ՀՀ դրամ:

Համաձայն հաշվետվության բացահանքի շահագործման ընթացքում առաջանալու են նաև բնապահպանական տեսակետից տարբեր վտանգավորության թափոններ.

- ավտոտրանսպորտային և տեխնիկական միջոցների, մեխանիզմների շահագործման արդյունքում՝ օգտագործված շարժիչների բանեցված յուղեր (0.4տ/տարի/ և դիզելային յուղերի մնացորդներ (0.2տ/տարի), հավաքվելու են առանձին մետաղական տարաների մեջ և պայմանագրային հիմունքներով հանձնվելու են յուղերի և քսայուղերի վերամշակման կետերին,

- ավտոտրանսպորտային և տեխնիկական միջոցների շահագործման արդյունքում առաջացած բանեցված անվադողերը (1.8տ/տարի), բանեցված կապարե կուտակիչները և խոտանը՝ (80կգ/տարի) հավաքվելու են նախատեսված տարածքներում, հետագայում վերամշակող ընկերություններին պայմանագրային հիմունքներով վաճառելու համար,

- պինդ կենցաղային թափոնները (կենցաղային աղբ), կուտակվելու է տարածքում առկա աղբամանների մեջ և տեղափոխվելու է մոտակա աղբահավաք կետեր:

Գործունեության իրականացման ընթացքում ջուրն օգտագործվելու է խմելու (286 մ³/տարի) և տեխնիկական (1623մ³) նպատակներով: Տեխնիկական նպատակով ջուրն օգտագործվելու է ճանապարհների, արտադրական հրապարակների, լցակույտերի, 10820մ² մակերոսով ընդհանուր տարածքների փոշենստեցման համար: Խմելու ջրի մատակարարումը կատարվելու է ավտոցիստեռնով՝ պայմանագրային հիմունքներով: Կենցաղային կեղտաջրերը 0.9մ³ օրեկան քանակությամբ հավաքվելու են բետոնային լցարանում, որը տեղափոխվելու է մասնագիտացված կազմակերպության կողմից: Համաձայն նախագծի հանքավայրի բաց եղանակով շահագործման ժամանակ արտադրական հոսքաջրեր չեն առաջանալու:

Հաշվետվությունում ներառված է զրոյական և այլընտրանքային տարբերակների նկարագրությունը, ընտրված տարբերակի հիմնավորումը:

Համաձայն հաշվետվության հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքների հնարավոր բացասական ազդեցությունները կապված են լինելու արդյունահանման, լեռնակապիտալ աշխատանքների, բեռնման-բեռնաթափման, տեխնիկական միջոցների շահագործման՝ աղմուկի, օդային ավազան վնասակար նյութերի արտանետումների,

ջրային և հողային ռեսուրսների հնարավոր աղտոտման, բուսական և կենդանական աշխարհի, լանդշաֆտային փոփոխության և ամբողջականության պահպանման, թափոնների առաջացման հետ:

Բացահանքի շահագործումից, տրանսպորտի օգտագործումից մթնոլորտ են արտանետվելու փոշի և ծխագազեր, բենզինային շարժիչներով աշխատող մեքենաներից՝ ազոտի և ածխածնի օքսիդներ, ածխաջրածիններ: Համաձայն գնահատման հաշվետվությամբ ամրագրված մթնոլորտում վնասակար նյութերի ցրման հաշվարկների արդյունքների, սպասվելիք գետնամերձ կոնցենտրացիաները գտնվում են բնակելի գոտիների համար սահմանված նորմերում:

Համաձայն գնահատման հաշվետվության նախատեսվում է օդային ավազանի, հողային և ջրային ռեսուրսների աղտոտումից, բուսական և կենդանական աշխարհի պահպանման, թափոնների կառավարման, աղմուկի մակարդակի, արտակարգ իրավիճակների ռիսկի նվազեցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումներ և մոնիթորինգ.

- փոշենստեցման նպատակով ճանապարհների և արտադրական հրապարակի ջրում տարվա չոր և շոգ եղանակներին՝ օրը 3 անգամ,
- բոլոր տեսակի մեքենաների և սարքավորումների վրա գազազտիչ սարքերի, ձայնախլացուցիչների տեղադրում, մեքենաների սարքին վիճակում շահագործում,
- տեխնիկական միջոցների սպասարկում նախապես որոշված սպասարկման կետերում,
- օգտագործված յուղերի ու քսայուղերի, նավթամթերքների առանձին տարաների մեջ հավաքում, պահում բացահանքի արտադրական հրապարակի հատուկ հատկացված վայրում,
- շինարարական տեխնիկայի սպասարկման և կայանման վայրերում ավազի կամ մանրախճի տեղադրում՝ ջրային ռեսուրսների մեջ արտահոսքը կանխելու նպատակով,
- մթնոլորտային օդ կատարվող աղտոտող նյութերի արտանետումների որակական և քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ, օգտակար հանածոյի արդյունահանման ընթացքում՝ շաբաթը մեկ անգամ,
- տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցների երթևեկ՝ բացառապես գոյություն ունեցող ճանապարհներով,
- ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ.-ի N781-Ն որոշման դրույթների իրականացում՝ պահպանության ենթակա բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում,
- աշխատողների առողջության և անվտանգության ապահովում, արտակարգ իրավիճակների պատրաստվածություն և այլն:

ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված պահանջներին համապատասխան հաշվարկվել է հանքավայրի փակման համար ֆինանսական երաշխիքը՝ 300 հազար դրամ:

Պատճառաբանական եզրահանգումներ. Ամփոփելով գնահատման և փորձաքննության արդյունքները, պետք է նշել, որ նախագիծը մշակվել է բնապահպանական և ընդերքօգտագործման ոլորտները կարգավորող ՀՀ օրենսդրական պահանջներին և նորմատիվաիրավական ակտերին համապատասխան: Արդյունահանման աշխատանքները կատարվելու են բաց լեռնային եղանակով, հիմնականում օգտագործվելու են գոյություն ունեցող ճանապարհները, ջրային ավազանի աղտոտում տեղի չի ունենալու, քանի որ հանքավայրի տարածքում գրունտային ջրերը բացակայում են, իսկ լեռնային աշխատանքների տեխնոլոգիայով արտահոսքեր չեն նախատեսվում: Արդյունահանման տարածքներում կենսաբազմազանության բացակայությունը պայմանավորված է տարածքի անտրոպոգեն ազդեցության,

ճանապարհի հարևանությամբ գտնվելու, նախկինում հանքավայրի 0.63հա արդյունահանման գործոնի առկայության հետ:

Փորձաքննության ընթացքում հաշվետվությունը շրջակա միջավայրի նախարարության դիտողություններով ու առաջարկություններով լրամշակվել է: Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի համայնքի, Զոլաքար բնակավայրում իրականացվել են հանրային քննարկումներ, որոնց ընթացքում տեղական ինքնակառավարման մարմինները և հանրությունը հավանություն են տվել նախագծի իրականացմանը: Փորձաքննական գործընթացին մասնակցել են շրջակա միջավայրի նախարարության ստորաբաժանումները, արտակարգ իրավիճակների, առողջապահության, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի, նախարարությունները, կադաստրի կոմիտեն: Առկա է «Տեխնիկական անվտանգության ազգային կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի դրական փորձաքննական եզրակացությունը:

Փորձաքննական պահանջներ

1. Հանքարդյունահանման աշխատանքների իրականացման ընթացքում անհրաժեշտ է խստագույնս հետևել ՇՄԱԳ հաշվետվությունում և նախագծային փաստաթղթերում ամրագրված տեխնոլոգիական նախագծման նորմերին, բնապահպանական և սոցիալական կառավարման ծրագրի պահանջներին:
2. Պահպանել գնահատման հաշվետվությամբ ամրագրված միջոցառումների և մոնիթորինգի իրականացումը, դրանց չբավարարման դեպքում նախատեսել լրացուցիչ միջոցառումներ, պահպանելով բնապահպանական բոլոր նորմերը:
3. Գործունեության ընթացքում իրականացվող շրջակա միջավայրի բաղադրիչների (ջուր, օդ, հող, կենդանական և բուսական աշխարհ և այլն), ինչպես նաև մակերևույթային և լեռնային ապարների տեղաշարժի մոնիթորինգի արդյունքները, հետնախագծային վերլուծության ծրագիրը համապատասխան պահանջի դեպքում պետք է տրամադրվի պետական շահագրգիռ մարմիններին և հանրությանը:
4. Շահագործման ընթացքում առաջացող տարբեր տեսակի թափոնների հավաքումը և հեռացումը (այդ թվում վտանգավոր թափոններ՝ յուղեր, քսայուղեր, անվադողեր և այլն) անհրաժեշտ է իրականացնել ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

«Բարոյան Եղբայրներ» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված Սևոյիձորի բազալտների հանքավայրի արդյունահանման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ տրվում է դրական եզրակացություն, վերը նշված փորձաքննական պահանջների պարտադիր կատարման պայմանով:

Գլխ. մասնագետ՝ Ա. Վարդանյան